ta jumalakartmatu teguviisi pärast noominud, lasknud ta surmata ja selle laiba suitsukorstnasse riputada. Kui ta hiljemini vangistatuna Siberisse saadetud, põgenenud ta valve käest mingile kaugele maale, kus veel kaua elanud ja lõpuks oma patu lunastuseks kiriku ehitanud. Sama fantastilised olid ka kirjanikkude jutustused, mis Hiiumaa tuletorni lugu käsitlesid, kuna kohtuaktid selle kohta midagi ei kõnele. U.-S.-i loos pole tegemist mitte verise meriröövli kujuga, vaid despootliku, veidra isikuga, kes langes oma vigade, vaenlaste ja tolleaegse ajavaimu ohvriks. — Juba U.-S.-i eluajal ilmus J Chr. L. Haken'i sulest õige omapärane teos, mis kõnesolevat asja käsitleb, pealkirjaga »Trau, schau, wem? Eine liefländische Kriminal-Geschichte d. XIX Jahrh.« (Amaranthen, III Samml., Magdeburg, 1804), mille sisu Fr Hoffmann'i raamatusse »Der Strandfischer« (Stuttgart, 1854) on üle võetud (viimane A. Stankow'i tõlkes ilm. ka eesti k. pealkirjaga »Randlased. (Sündinud lugu)«, Tallinna, 1884). Teise algallika ülalmainitu kõrval on müütide tekkimisel moodustanud Tallinnas a. 1807 anonüümselt 2-s köites ilmunud raamat »Merkwürdige Memoiren des Grafen Un-st-bg Eines der Jetztwelt grössten u. merkwürdigsten Verbrechers«, mille autoriks on arvat. J. Chr. Petri (vt.) ja mille terve trükk U.-S.-i perekonna poolt on ära ostetud ning hävitatud, kuna ainuke säilinud eksemplar on deponeeritud Eestimaa Kirjanduse Seltsi kogus Tallinnas.

U.-S.-i protsessi aktid E. V. Keskarhiivis; S. v. Csekey, A dagöi torony (Északi irások, 1928. lk. 100–53); Marquis de Custine, *La Russie en 1839* (1843; asjasse puutuv koht eesti k. tõlgitud A. Tammelt, Odamees 1925, nr. 4—5, lk. 97 j.); C. Russwurm, Die Auswanderer (Rig. Alm. 1866, lk. 37 j., sama eesti k. J. Jung, Kodu-maalt nr. 3, 1875, lk. 23—25); C. Russwurm, Nachr. über d. Geschl. Ungern-Sternberg II (1877). lk. 61; S. v. Csekey, Friherre O. R. L. v. U.-S. och historien om Dagö torn Ett klarläggande av det verkliga händelseförloppet och en översikt av den rika litteraturen därom (Allsvensk Samling XV, 1928, nr. 18, lk 16—20). *S. Cs.*

UNGERN-STERNBERG, Peter Ludwig Constantin, parun, eelmise poeg, tulundustegelane, sünd. 14. III (VIII ?) 1779, teenis Vene meriväes, omandades kaptenleitnandi astme, reisis Inglismaal, Itaalias j. m., päris a. 1811 oma isalt Suuremõisa Hiiumaal ja laiendas isa rajatud laevatehast Suursadamas, ehitades rea laevu. Aa. 1814—15 vedas U.-S. Vene valitsusega sõlmitud lepingu põhjal oma laevadega Prantsusmaal viibivaile Vene vägedele oma mõisaist kogutud ja mujalt kokkuostetud rukkeid ja viina, saavutades seega suure tulundusliku jõukuse. Järgnevail aa. ostis ta, kasutades tol ajal valitsevat tulunduslikku kriisi, mille tõttu mõisad võlgadesse sattusid ja pankrotti jäid, endale kümmekond mõisat Harju- ja Läänemaal, seadis neis sisse meriinolammaste kasvanduse ja asutas a. 1829 koos venna parun Heinrich Georg Eduard U.-S.-iga (1782—1861) kalevivabriku Kärdlas Hiiumaal. — U.-S. suri 23. IX 1836.

Kärdla kalevivabriku juhatuselt j. m. saadud andmed; C. Russwurm, Nachr. über d. Geschl. Ungern-Sternberg, II (1877). lk. 62. *J. M.; T.*

UNGERN-STERNBERG, Robert Eginhard, parun, tööstur, sünd. 30. XII 1813 Läänemaal Pirksi mõisas mõisaomaniku pojana, õppis loodusteadusi Berliini ülikoolis ja täiendas end kalevitööstuse alal Aachenis Saksamaal ning Belgias. A. 1835 võttis ta, välismaalt tagasi tulnud, sel ajal ainelises kitsikuses oleva Hiiu-Kärdla kalevivabriku juhtimise enda kätte ja täiendas vabriku sisseseadet suurel määral, mille tõttu vabriku toodang leidis tähelepanu välismailgi. A. 1870 suuremalt jaolt mahapõlenud vabriku ehitas U.-S. uuesti üles, varustades seda uuemate masinatega. Kui a. 1872 vabriku omanikuks sai aktsiaselts firma all »C. & E. Ungern-Sternberg« jäi U.-S. edasi asjaajajaks direktoriks, kellena toimis kuni oma surmani 18. (1.?) I 1898 Kärdlas. Tema asutatud on ka (1844) Kärdla vabriku töölistekolonii. — U.-S.-i poeg parun Ernst Otto Adam U.-S, sünd. 2. VII 1850 Kärdlas, õppinud Riias ja Karlsruhe ning Aacheni polütehnikumis, surn. 15. I 1928 Kärdlas, oli isa surma järel Kärdla vabriku asjaajajaks direktoriks kuni a.-ni 1910 (mil suurem osa vabriku aktsiaid läks Narva kalevivabriku omanduseks) ja edendas eriti ka purjelaevade ehitamist Hiiumaal.

C. Russwurm, Nachr. über d. Geschl. Ungern-Sternberg II (1877), lk. 69, 72; Kärdla kalevivabriku juhatuselt j. m. saadud andmed. *T.*

UNT, Johan, Vabadussõja ja riigikaitse tegelane, sünd. 12. III 1876 Viljandimaal Tarvastu v. talupidaja pojana, omandas üldhariduse Viljandi linnakoolis, astus a 1897 vabatahtlikuna Vene sõjaväkke ja lõpetas a. 1901 alamlipnikuna Vilno junkrukooli. Ohvitserina võttis ta a. 1905 osa Vene-Jaapani sõjast ja tõusis a. 1913 kapteniks. Juulist 1914 kuni 1917. a. lõpuni võttis U. osa maailmasõjast, tehes kaasa polguga mitmed lahingud, saades põrutada ja haavata